

Folkert Oldersma

Fedde en Naomi leven vrij en blij

**FEDDE EN NAOMI
LEVEN VRIJ EN BLIJ**

Dit boek maakt deel uit van het educatieve programma ‘Vertel het door! Trochfertelle!’. Het project is mede mogelijk gemaakt door financiële bijdragen van het Nationaal Fonds voor Vrede, Vrijheid en Veteranenzorg, Stichting Lepel en van Bureau voor Levend Leren.

Folkert Oldersma

**FEDDE EN NAOMI
LEVEN VRIJ EN BLIJ**

Illustraties:

Heleen van den Broek

**Bureau voor Levend Leren
Nij Beets**

Colofon

Titel: Fedde en Naomi leven vrij en blij
Auteur: Folkert Oldersma
Illustraties: Heleen van den Broek
Omslagontwerp: Bareld Nicolai
Drukwerk: Donkel en Donkel, Drachten
Opdrachtgever: Stichting Lepel

Uitgever:

Bureau voor Levend Leren
Krûme Swynswei 26
9245HD Nij Beets
info@levendleren.nl

Wilt u een exemplaar van dit boek bestellen? Ga hiervoor naar www.levendleren.nl.

©2020 Stichting Lepel / Bureau voor Levend Leren
ISBN/EAN: 978-90-826502-9-7

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Bureau voor Levend Leren.

1. PUDDING

Naomi logeert bij haar buurjongen Fedde. Met de papa van Fedde zijn ze in de supermarkt.

‘Wat nemen we als toetje?’ vraagt papa.

‘Pudding,’ roept Fedde.

‘Ja,’ zegt Naomi blij.

‘Ik stem voor vruchtenyoghurt,’ zegt papa.

Hij legt het pak vruchtenyoghurt in het winkelwagentje.

‘Maar de meeste stemmen tellen,’ zegt Naomi.

‘Dat vind ik ook,’ zegt papa.

‘Mooi, dan wordt het dus pudding,’ zegt Fedde en hij zet de vruchtenyoghurt terug. ‘Naomi en ik zijn twee en jij bent maar één stem.’

‘Nee, het wordt die vruchtenyoghurt,’ zegt papa, ‘want ik tel voor drie. Grote mensen zijn nu eenmaal meer dan kinderen.’

‘Dat is gemeen,’ zegt Fedde boos.

‘Niet gemeen,’ zegt papa. ‘Dat is heel handig bedacht van mij.’

Thuis gaan Naomi en Fedde meteen naar Feddes kamertje.

‘Het is niet handig van jouw papa, het is gemeen,’ zegt Naomi boos.

‘We moeten meer stemmen voor de pudding zien te krijgen,’ zegt Fedde die het met haar eens is.

Even later zijn ze druk met kleurstiften en papier in de weer.

‘Wij willen pudding,’ staat met grote letters op een papier. ‘Kies op de puddingpartij,’ kun je op een ander lezen.

Even later hangen de papieren overal in huis.

‘Wat betekent dit?’ vraagt mama verbaasd als ze met opa thuiskomt.

‘Het zijn verkiezingen,’ vertelt Naomi. ‘Zijn jullie ook voor pudding?’

‘Dus ik kan voor pudding stemmen?’ vraagt mama.

‘Dat mag alleen maar als je het ook echt lekker vindt,’ vertelt papa. ‘Je kunt maar beter voor vruchtenyoghurt kiezen.’

‘Dus alleen als ik het lekker vind?’ vraagt mama.

‘Dan stem ik voor pudding, want dat vind ik heerlijk.’

‘Dan is het nu 5 tegen 3,’ rekt Naomi snel uit.

‘Ho ho,’ zegt papa. ‘Hoe kan dat? Waar zijn die vijf mensen dan? Het is jullie drieën tegen de drie van mij.’

‘Drie van jou?’ vraagt mama verbaasd.

‘Eerst vertelde papa dat de meeste stemmen zouden tellen,’ vertelt Fedde verontwaardigd, ‘maar toen zei hij opeens dat hijzelf dan voor drie telt.’

‘Omdat hij een groot mens is,’ vult Naomi aan.

‘Als jij voor drie telt, dan geldt dat ook voor opa en mij,’ is mama met Naomi eens. ‘Wij zijn ook volwassenen. Dan is het dus drie van mij plus een van Fedde plus een van Naomi. Dat is samen vijf.’

‘Maar opa is het vast met mij eens,’ zegt papa.

‘Ik weet, die is gek op vruchtenyoghurt. Dan is het nu wij zes tegen jullie vijf.’

Ze kijken allemaal naar opa.

‘Eigenlijk tel ik voor tien,’ zegt opa. ‘Want ik heb een hele dikke buik.’

‘Ha ha,’ zegt papa, ‘dat wordt dus dertien tegen drie.’

‘Vijf,’ verbetert mama hem. ‘Ik tel ook voor drie, weet je nog?’

‘Dat mag,’ zegt papa. ‘Wij winnen toch, hè pa?’

‘Nee Kareltje,’ zegt opa tegen zijn zoon. ‘Er moet pudding worden gekocht, want ik stem voor pudding.’

‘Hoi hoi,’ juichen Naomi en Fedde.

‘En toch win ik,’ zegt papa.

‘Dat kan niet, wij zijn met meer, we hebben acht stemmen,’ zegt Naomi. ‘De meeste stemmen tellen.’

‘Maar ik betaal,’ zegt papa. ‘En dus mag ik zeggen wat het wordt en het wordt dus vruchtenyoghurt.’

‘Doe niet zo kinderachtig, Karel,’ zegt mama tegen papa.

‘Laat mij maar,’ zegt opa.

Hij trekt zijn jas aan en gaat naar buiten. Even later komt hij met pudding terug. En met yoghurt.

‘Dus ik heb toch gewonnen?’ vraagt papa als hij de vruchtenyoghurt ziet.

‘Nee wij,’ zegt opa.

‘Maar die yoghurt dan?’

‘Je kunt wel winnen, maar dan moet je ook denken om de verliezer. Dus ik heb voor jou yoghurt meegenomen.’

Als ze bij het eten aan het toetje toe zijn, vraagt papa of hij ook alsjeblieft pudding mag.

‘Maar jij vindt vruchtenyoghurt toch lekkerder?’ vraagt mama verbaasd.

‘Nou lekkerder? Niet echt. Ik houd wel heel erg van pudding,’ geeft papa toe.

‘O Karel, je wilde alleen maar winnen van Fedde en Naomi. Wat ontzettend kinderachtig.’

‘Ja en voor straf moet hij nu pudding eten,’ lacht Naomi.

‘Zo is het maar net,’ zegt Fedde.

2. BOOS

Omdat hun mama's en papa's nog werken, gaan Fedde en Naomi na schooltijd altijd naar de opa en oma van Fedde. Opa en oma wonen bij ze om de hoek.

Als ze het pad naar het huis oplopen, zien ze dat opa aan de hoge paal in de voortuin een vlag heeft opgehangen.

‘Laat mij maar, opa,’ zegt Fedde. ‘Jij kunt er niks van.’

En inderdaad, de vlag blijft halverwege steken.

‘Die moet hoger,’ zegt Fedde. ‘Geef mij het touw maar.’

‘Nee,’ zegt opa. ‘Vandaag moet hij zo.’

‘Maar half vind ik niet mooi,’ zegt Naomi.

‘Morgen wappert hij weer vrolijk bovenin,’ zegt opa. ‘Want morgen is het feest, maar vandaag is een verdrietige dag, dan gaat hij halfstok.’

‘Ben je verdrietig?’ vraagt Naomi geschrokken.

‘Moet je huilen?’

‘Vandaag denken we aan de mensen die tijdens de oorlog zijn gestorven.’

‘Was hier dan oorlog?’ vraagt Fedde.

‘Al weer lang geleden, hoor. Toen vonden de Duitsers dat ze de baas moesten spelen over alle andere landen. Dus begonnen ze te vechten. En jullie weten: vechten zorgt voor verdriet. Bij deze oorlog zijn heel veel mensen dood gegaan. Vanavond is iedereen twee minuten stil en dan denken ze aan die arme mensen. Dat doe ik ook. Daarom mag de vlag niet vrolijk wapperen.’

De volgende dag zien Fedde en Naomi dat opa de vlag weer hoog in de mast heeft gehesen. Het is een feestdag. Fedde blijft staan. Hij denkt na. Dan loopt hij naar de vlaggenmast. Hij maakt het touw los en haalt de vlag helemaal naar beneden. Verbaasd komt opa naar buiten.

‘Wat doe jij nu?’ vraagt hij.

‘Ik ben boos,’ zegt Fedde.

‘Maar dan hoeft die vlag toch niet naar beneden?’

‘Dat moet wel.’

‘Ben je boos op de vlag?’ vraagt opa.

Hij snapt er niks van.

‘Hangt hij hoog dan ben je blij,’ legt Fedde uit.

‘Dan vier je feest. Hangt hij halfstok, dan ben je

verdrietig. En is de vlag helemaal beneden, dan ben je boos.’

‘Heb jij dat bedacht?’

‘Ja, knap hè?’

‘Waarom ben je boos?’

‘Ik ben boos op papa. Hij heeft beloofd dat we vandaag naar de kermis zouden gaan. Nu zegt hij dat hij het er te druk voor heeft. Wat je belooft moet je toch doen? Dus ben ik boos.’

‘We gaan naar papa,’ zegt opa. ‘Maar eerst gaat de vlag weer omhoog.’

‘Karel, wat heb ik je vroeger geleerd?’ vraagt opa aan papa en hij kijkt er erg streng bij. ‘Wat je belooft, moet je doen. Ja toch?’

‘Ja pa,’ zegt papa tegen opa.

‘Nou dan.’

‘Maar ik heb het zo druk. Daar kan ik toch niks aan doen?’

‘Dan moet je maar niks beloven,’ zegt opa nog steeds streng.

Zuchtend trekt papa zijn jas aan.

‘Kom mee,’ zegt hij.

Op de kermis zijn alle mensen blij en vrolijk. Het einde van de oorlog wordt gevierd.

‘Maar die oorlog is al heel lang geleden gestopt,’ vertelt opa die is meegegaan, ‘dus vieren we vooral dat we het nu zo goed hebben in ons land, dat we in een vrij land wonen.’

Fedde zit bij zijn papa in de botsautootjes, Naomi bij opa. Ze hebben grote pret. Pret hebben ze ook in de draaimolen, het spookslot en als ze van de suikerspin snoepen.

‘Kan de vlag in de top blijven?’ vraagt opa als ze thuiskomen.

‘Eigenlijk zou hij nog veel hoger moeten,’ zegt Fedde, ‘want het was super!’

3. GEVANGEN

Opa en oma winkelen met Fedde en Naomi in de stad. De kinderen hebben voetbalschoenen gekregen. Het zijn dan wel Feddes opa en oma, maar Naomi noemt ze ook gewoon opa en oma. Ze vindt dat ze dat ook een beetje van haar zijn.

‘Waar lopen we nu naartoe?’ vraagt Naomi.

‘Naar de gevangenis,’ antwoordt opa.

‘De gevangenis?’ vraagt Fedde verbaasd. ‘Waarom? Moeten wij de gevangenis in?’

‘Ja,’ zegt opa.

‘Je maakt een grapje,’ zegt Naomi.

‘Nee,’ zegt opa. ‘We gaan naar de gevangenis, maar niet voor straf. Ik wil jullie het gebouw laten zien.’

‘Mag je dan maar zo naar binnen?’

‘Het is een oude gevangenis, ze houden er geen boeven meer gevangen,’ legt opa uit.

Naomi en Fedde lopen door de poort, over een plein en komen bij de cellen. De deuren hier zijn verschrikkelijk dik. Er zit een luikje in dat vroeger open ging als de boeven hun bord met eten

kregen. Veel cellen zijn nu kleine winkeltjes geworden.

Je kunt er maar beter niet in worden opgesloten, vinden Naomi en Fedde. Het lijkt ze verschrikkelijk saai de hele tijd in die kleine ruimte te moeten zitten. Je gaat je er vast heel erg vervelen.

Ze mogen bij een paar cellen naar binnen. Er hangen foto's van boeven die hier ooit zaten. In een andere cel hangen foto's van de oorlog.

‘Hier zaten ook ooit goede mensen gevangen,’ vertelt opa.

‘Was de politie in de war? Wisten ze niet meer hoe boeven eruit zagen?’ vraagt Fedde.

Opa legt uit dat ons land vroeger oorlog had met Duitsland. De Duitsers wonnen eerst en speelden toen hier de baas. Wie het in de oorlog niet met ze eens was, wie zich tegen hen verzette, werd in de gevangenis opgesloten.

‘Hier zaten heel veel van die dappere mensen,’ vertelt hij. ‘Hun vrienden hebben toen een plan bedacht. Op een avond klopten ze aan bij de gevangenis. Toen de deur open ging, overmeesterden ze heel snel de bewakers. Die pakten ze de

sleutels af, waarna ze maar liefst 51 vrienden uit hun cellen haalden. Dat is hier gebeurd.’

Naomi en Fedde zijn er stil van. Wat knap van die vrienden.

‘En toen?’ vraagt Fedde.

‘Toen hebben ze hun vrienden verstoopt zodat de Duitsers ze niet opnieuw gevangen konden nemen. Die mensen zijn ondergedoken. Zo heet dat.’

Als ze weer thuis zijn en in de tuin spelen, bedenken Fedde en Naomi een nieuw spel.

‘Op je knieën,’ roept Fedde streng naar oma.

Oma doet wat Fedde haar gebiedt, want ze spelen boefje en zij is de boef, vertelt hij haar.

‘Nee,’ verbetert Naomi hem. ‘We spelen geen boefje, we spelen oorlogje en wij zijn de Duitsers.’

‘Handen op je rug,’ zegt ze ook al streng.

‘Ja, we nemen jou gevangen,’ zegt Fedde.

‘Wat heb ik gedaan?’ vraagt oma.

‘Je bent te lief geweest,’ verzint Naomi.

‘Veel te lief,’ is Fedde het met Naomi eens.

‘Te lief? Kan dat?’ vraagt oma verbaasd.

‘Ja, dat bestaat,’ zegt Naomi.

‘En het is verboden,’ legt Fedde uit.

Naomi en Fedde leiden oma naar het schuurtje in de tuin. Daar sluiten ze haar op.

‘Help, help,’ roept oma.

Ze bonst tegen de deur. Oma doet net alsof ze huilt.

‘Wacht maar even mevrouwetje,’ zegt Naomi tegen haar. ‘Droog uw tranen maar. Want nu zijn wij van het verzet en komen wij u bevrijden. Want u bent onze vriendin.’

‘O dankjewel, mensen van het verzet,’ zegt oma opgelucht.

Als ze even later terug in huis zijn, treffen Naomi en Fedde daar een boze mopperende opa aan. Dat vinden ze raar. Opa is nooit boos en mopperen doet hij al helemaal nooit. Hij is juist altijd heel aardig en wil altijd wel met ze spelen. Wat is er aan de hand?

‘Ga zitten jullie en blijf daar zitten,’ zegt hij streng. ‘Ik wil niet dat jullie heen en weer rennen. Ik word daar gek van. En houd ook je mond. Ik wil niks van jullie horen.’

Fedde snapt er niks van.

‘Waarom ben je zo boos, opa?’ vraagt hij een beetje bang.

‘Als ik lief ben moet ik de gevangenis in. Dan kan ik dus maar beter niet lief zijn,’ zegt opa. ‘En nu stil jullie.’

Naomi en Fedde kijken elkaar aan. Ze giechelen.

‘Stil,’ roept opa meteen.

‘De oorlog is over,’ besluit Fedde. ‘Je mag weer lief zijn.’

‘Gelukkig maar,’ zegt opa, ‘want boos zijn op jullie vind ik helemaal niet leuk.’

4. VOETBAL

Fedde en Naomi dragen echte voetbalschoenen en een shirt en broek in de clubkleuren. Ze zijn lid geworden van de voetbalclub en speelden al een paar wedstrijden. Ze maakten zelfs al doelpunten. Vooral Naomi was erg goed. Nu willen ze weer graag voetballen.

‘Als we later beroemde spelers willen worden, moeten we veel oefenen,’ vertelt Fedde. ‘Ga je mee naar het plantsoen?’

Daar voetballen de oudere jongens. Hun jassen liggen in het gras. Die jassen vormen de doelen.

‘Mogen we meedoen?’ vraagt Fedde.

Ruud, de grote jongen die altijd de baas speelt, zegt dat het goed is.

‘Jij bent bij de tegenpartij,’ zegt hij tegen Fedde.

‘En ik dan?’ vraagt Naomi.

‘Jij bent een meisje.’

‘Ja en?’ vraagt Naomi verbaasd.

‘Die mogen niet meedoen. Jullie meisjes lopen ons maar voor de voeten. Iedereen weet dat jullie niet kunnen voetballen.’

‘O, dat kan ze juist heel goed,’ helpt Fedde haar.

‘Onzin,’ zegt de jongen. ‘Ze doet niet mee.’

‘Dat is discriminatie,’ zegt Naomi boos.

‘Ja, dat is het,’ zegt Fedde ook boos. ‘Wat is dat?’

‘Dat hij vindt dat meisjes minder waard zijn dan jongens, dat hij jullie jongens voortrekt.’

Daar had Fedde nog nooit over nagedacht. Dat zou hij heel oneerlijk vinden. En het is ook niet zo dat meisjes minder waard zijn. Natuurlijk niet.

‘Dat wij meisjes daarom niet mee mogen doen. Dat klopt niet,’ vervolgt Naomi. ‘Je mag niet de een voortrekken of een ander niet mee laten doen. Je moet iedereen gelijk behandelen.’

Fedde knikt. Hij is het helemaal eens met Naomi. ‘Als zij niet mee mag doen, speel ik ook niet,’ vertelt hij Ruud.

Onverschillig haalt die zijn schouders op. De jongens hervatten het voetbalspel.

Teleurgesteld gaan Fedde en Naomi iets verderop in het gras zitten. Als iets later een paar van de spelers besluiten te stoppen met voetballen omdat ze naar huis moeten, zijn er opeens nog te weinig over. Een van de spelers komt naar Fedde

en Naomi toe. Hij vraagt ze of ze alsjeblieft mee willen voetballen.

‘Naomi ook?’ vraagt Fedde.

‘Natuurlijk,’ antwoordt de jongen. ‘Zij ook.’

‘Dan wel,’ zegt Fedde.

‘Als ze maar niet in mijn team komt spelen,’ zegt Ruud.

Dat gebeurt niet. Fedde en Naomi zitten bij elkaar in de ploeg. Ze spelen tegen het team van Ruud.

Fedde en Naomi doen fanatiek mee. Ze rennen achter elke bal aan. En als het even kan, spelen ze elkaar de bal toe. Naomi dribbelt en passeert maar liefst twee grote jongens. Ze maakt bijna een doelpunt.

‘Zo, jullie kunnen er wat van,’ merkt een jongen uit hun team bewonderend op.

‘Ja, we zitten op voetbal,’ legt Fedde uit.

‘Dat kun je wel zien,’ zegt de jongen.

Naomi speelt ontzettend goed. De tegenstanders hebben het moeilijk met haar. Dat vinden Ruud en zijn medespelers niet leuk.

‘Laat mij maar,’ zegt Ruud.

Hij blijft nu bij Naomi in de buurt en hij pakt steeds de bal net voor hij Naomi bereikt. Of hij duwt haar opzij als de bal haar kant op komt.

‘Meisjes,’ moppert hij. ‘Zie je nu wel, je kunt er niks van.’

Dat laat Naomi haar niet zeggen. De volgende bal, besluit ze, is voor haar. En die bal komt al snel. Ruud probeert hem meteen weer af te pakken. Maar deze keer lukt het hem niet. Naomi is hem te snel af. Ze speelt de bal zelfs door zijn benen. Ruud wordt uitgelachen. Naomi gaat dribbelend door. Woest rent Ruud achter haar aan, hij probeert haar onderuit te schoppen, maar Naomi springt net op tijd op. Ruud kan niet voorkomen dat Naomi meteen daarop een grandioos doelpunt maakt. Juichend rennen de medespelers op haar af en feliciteren haar.

‘Nu heb je zeker de pest in dat ze niet in jouw team speelt,’ merkt een van de jongens naar Ruud op.

‘Zie je nu wel dat meisjes kunnen voetballen?’ roept Fedde trots.

Ruud kijkt erg zuur.

5. ANDERS

Vanaf de zolder bij opa en oma klinkt gegiechel. Fedde en Naomi hebben de verkleedkist geopend en Fedde draagt nu een jurk die ooit van oma was. Naomi stift zijn lippen rood en zorgt meteen ook voor rode wangen. Zelf heeft ze met zwarte mascara een snor onder haar neus getekend. Ze zet een hoed op en Fedde een blonde pruik. Hij struikelt bijna als hij op de hoge hakken en met de lange jurk de trap afloopt. Gearmd lopen mevrouw Fedde en meneer Naomi de kamer binnen. ‘O wat gezellig meneer en mevrouw, jullie komen zeker bij ons op bezoek?’ vraagt oma. ‘Willen jullie een kopje thee?’

‘Liever limonade,’ zegt mevrouw Fedde.

‘Dat kan ook hoor.’

Als mevrouw Fedde de limonade drinkt ziet hij dat zijn lippen op het glas rood aflaten.

‘Zo heeft mijn vader zich ooit ook verkleed,’ vertelt opa. ‘Al was hij toen geen kind meer.’

‘Vond hij het leuk om in vrouwenkleren rond te lopen?’ vraagt meneer Naomi met een zware stem.

‘Hij deed het niet omdat hij het leuk vond, hij deed het om de Duitsers te foppen.’

‘O, het was dus in de oorlog?’ vraagt mevrouw Fedde. ‘Toen de Duitsers hier de baas waren?’

‘Dat klopt,’ antwoordt opa. ‘Alle jonge mannen moesten toen voor de Duitsers werken. Als je dat niet deed, moest je de gevangenis in. Ze moesten bijvoorbeeld bunkers bouwen of in een fabriek kogels maken of geweren.’

‘Meisjes niet?’ vraagt meneer Naomi.

‘Die niet,’ antwoordt opa. ‘Maar dat kwam mijn vader juist heel goed uit. Die had geen zin om voor de Duitsers te werken. Maar hij zag dat verderop in de straat de Duitsers op zoek waren naar jonge mannen. Ze zouden hem vast ook meeneemen. Toen heeft mijn vader zich heel snel verkleed als een vrouw en daar liepen de Duitsers in. Die zagen niet dat hij zich had verkleed en dat hij eigenlijk een meneer was.’

‘Wat knap van hem,’ zegt mevrouw Fedde met een hoog stemmetje.

‘Hallo,’ wordt er opeens geroepen.

De papa en mama van Naomi komen haar ophalen. Ze moet mee naar huis.

‘Kom Naomi,’ zegt haar moeder.

‘Ho ho,’ zegt Fedde. ‘Ik ben nu Naomi. Dat zie je toch wel?’

‘O ja sorry. Ik zie het, jij bent een meisje. Kom jij dan maar met ons mee.’

Fedde lacht en loopt naar de papa en mama van Naomi toe.

‘Dat treft,’ zegt de papa van Naomi. ‘Dan kun je mooi Naomi’s kamer opruimen. Die heeft er zo’n rotzooi van gemaakt.’

Fedde schrikt. Dat is niet de bedoeling.

‘Ha ha gefopt,’ roept hij snel, ‘ik ben Fedde.’

Hij trekt de pruik van zijn hoofd, want hij heeft geen zin in opruimen.

6. BUNKER

Fedde en Naomi zitten op de boot. Met opa en oma en nog een heleboel andere mensen. Het is een grote boot die over de zee naar Schiermonnikoog vaart.

‘Goed opletten,’ zegt opa. ‘Misschien dat je dan wel zeehonden ziet.’

Fedde en Naomi kijken naar buiten. Ze zien alleen maar water, water en nog eens water.

‘Ik zag een walvis,’ beweert Fedde plots.

‘Waar?’ vraagt Naomi.

‘Hier leven geen walvissen;’ legt opa uit.

‘En toch zag ik er een. Knap van mij hè?’

‘Heel knap,’ zegt oma.

Even later maken werkmannen met dikke kabels het schip vast aan de wal. Fedde en Naomi gaan van boord. Op weg naar het strand wandelen ze langs een grote lelijke klomp beton.

‘Woont daar iemand?’ vraagt Naomi verbaasd.

‘Nee,’ vertelt opa, ‘dat is een bunker. Toen de Duitsers in ons land de baas speelden, hebben ze langs de zee allemaal bunkers gebouwd. Een

bunker heeft verschrikkelijk dikke muren die je beschermen tegen kogels en bommen.’

‘Ik vind het niet mooi,’ zegt Naomi. ‘Konden ze dan niet beter een mooi kasteel bouwen?’

‘Een kasteel is van nog eerder, van de riddertijd,’ legt opa uit. ‘De muren van de kastelen zijn niet langer een goede verdediging. Tegenwoordig zouden vliegtuigen vanuit de lucht zo maar bommen op de kastelen kunnen gooien en ze helemaal kapot maken. Daarom zijn de muren van de bunkers zo verschrikkelijk dik. Die gaan van een bommetje meer of minder niet kapot.’

Op het strand spelen Naomi en Fedde in het zand. Ze zijn al even de zee in geweest, maar het water vonden ze te koud.

‘Wat praten die mensen raar,’ merkt Fedde op over een meneer en mevrouw die iets verderop op het strand zitten.

‘Dat is niet raar,’ legt oma uit. ‘Zij wonen in een ander land en daar praten de mensen nu eenmaal anders. Ze hebben een eigen taal. Dat zijn Duitsers.’

‘O die van de oorlog,’ begrijpt Fedde.

Naomi bouwt een kasteel. Het wordt een fraai kasteel met torens en met een gracht erom heen. Naomi zorgt dat het zeewater door een gegraven gootje in de gracht stroomt. Ook Fedde wil zo'n mooi kasteel bouwen, maar het wil hem maar niet lukken. Het wordt lang niet zo mooi als die van Naomi en zijn torens storten steeds in. Boos slaat hij zijn kasteel kapot.

‘Dan doe je toch mee met mij,’ stelt Naomi voor.
‘Nee.’

Verdrietig kijkt Fedde naar de hoop zand. Dan krijgt hij een idee. Hij slaat op het zand zodat het heel stevig wordt en een vorm krijgt.

‘Dit is een bunker,’ vertelt hij trots.

‘Wauw, die is goed gelukt,’ zegt opa.

‘Deze is sterker dan een kasteel,’ beweert Fedde. De zon strijkt laag over de zee, het is tijd om naar hun vakantiehuisje te gaan.

‘Gaan we hier morgen weer naartoe?’ vraagt Naomi.

De volgende dag rennen Naomi en Fedde naar de plaats waar ze gister aan het bouwen waren. De

teleurstelling is groot als ze zien dat het kasteel en de bunker zijn verdwenen.

‘Dat hebben die Duitse meneer en mevrouw gedaan,’ zegt Fedde.

‘Waarom denk je dat?’ vraagt oma verbaasd.

‘Omdat we oorlog met ze hebben.’

‘Dat van die oorlog is van vroeger. Nu zijn de Duitsers juist onze vrienden.’

‘Is het dan de schuld van een zeemonster?’ vraagt Naomi.

‘Die bestaan niet,’ zegt opa. ‘De vloed heeft jullie kasteel en bunker weggespoeld. Bij de zee heb je eb en vloed. Bij eb staat het water laag en is het strand groot. Bij vloed is het hoog water en is het strand een stuk kleiner. Dan komt het water tot voorbij hier. Het neemt dan van alles van het strand mee terug naar de zee, ook jullie kasteel en bunker.’

‘Nee hoor,’ zegt Naomi. ‘Het was het zeemonster, ik hoor het zelf.’

Ze houdt een schelp aan haar oor. Gister vertelde oma dat je in de schelp de zee kunt horen.

‘Maar de vloed ...,’ begint opa.

‘Ho ho,’ zegt Fedde. ‘Dit met het zeemonster is een veel leuker verhaal dan die vloed van jou.’

‘Zo is het maar net,’ zegt Naomi.

‘Wat hoor je dan?’ vraagt Fedde aan haar.

‘Het zeemonster vertelt dat hij het heeft gedaan. Hij vond jouw bunker heel mooi en op de bodem van de zee speelt hij riddertje met mijn kasteel en oorlogje met jouw bunker.’

‘Echt?’ vraagt Fedde.

‘Dat vertelt de schelp mij,’ antwoordt Naomi.

‘Dan bouwen we er nog een paar,’ stelt Fedde voor. ‘Dan kunnen ook andere zeemonsters er-mee spelen. Help je me bouwen?’

7. VRIJ

Op weg naar school zegt Fedde: ‘Opa heeft het zelf verteld.’

‘Zo is het maar net,’ zegt Naomi. ‘We doen het, we gaan niet.’

Ze nemen plaats op de stoeprand. Daar zitten ze nog steeds als papa op weg naar zijn werk voorbij wil fietsen.

‘Wat doen jullie hier?’ vraagt hij verbaasd.

Hij remt af en stopt bij Fedde en Naomi.

‘Wij zijn vrij,’ zegt Naomi.

‘Waarom weet ik dat niet?’ vraagt papa. ‘Van school heb ik niks gehoord over vrij zijn.’

‘Dat heeft opa anders zelf gezegd.’

‘Wat? Dat jullie vrij zijn van school?’

‘Ja hoor, dat we vrij zijn,’ zegt Fedde.

‘We leven in een vrij land zei hij,’ haalt Naomi aan. ‘Dus zijn wij vrij. Logisch toch?’

‘Ja, heel logisch,’ beaamt Fedde.

‘Opa bedoelt dat vast heel anders,’ zegt papa.

‘Vrij is vrij,’ zegt Naomi.

‘Zo is het maar net,’ sluit Fedde zich bij haar aan.

‘Kom mee, we gaan het opa vragen,’ stelt papa voor.

Even later bellen ze aan bij opa en oma.

‘Wat heb je de kinderen nu verteld?’ vraagt papa.

‘Dat ze vrij zijn van school?’

‘Heb ik dat gezegd?’ vraagt opa verbaasd.

‘We leven in een vrij land, dat zei je zelf,’ zegt Naomi.

‘Zo is het maar net,’ zegt Fedde. ‘En Rima was dat niet. Daarom zijn ze naar hier gekomen.’

Rima is het buurmeisje van opa. Zij komt uit een heel ver land. Als je niet eens bent met de baas van dat land moet je de gevangenis in. Daar ben je dus niet vrij. Natuurlijk wilden ze niet de gevangenis in. Toen is ze met haar ouders naar hier gevlucht.

‘Ik bedoel dat wij vrijheid hebben,’ probeert opa uit te leggen. ‘Dat niemand de baas over ons speelt en dat we geen oorlog meer hebben. Dat bedoelde ik met vrij. Daarmee bedoelde ik niet dat je dan maar niet naar school hoeft te gaan.’

‘Hoor je dat?’ vraagt papa. ‘Vrij van school is dus heel iets anders dan leven in een vrij land. Je bent niet vrij van school, maar wel vrij om te

denken en zeggen wat je wilt. Zullen we dan nu maar snel naar juf?’

‘Je mag dus zelf weten wat je doet?’ vraagt Naomi.

‘Ja en wat je denkt, zegt en schrijft.’

‘Dan zeggen en denken wij dat we vrij moeten zijn van school,’ zegt ze.

‘Zo is het maar net,’ is Fedde het ook nu weer met haar eens.

‘Maar jullie vinden school toch leuk?’ vraagt papa.

‘Heel leuk,’ antwoordt Naomi. ‘Maar vrij zijn is nog leuker.’

‘Zo is het maar net,’ zegt Fedde. ‘Veel leuker.’

Papa zucht eens diep.

‘Jullie gaan naar school,’ besluit hij.

‘Gaan we anders de gevangenis in?’ vraagt Fedde.

‘Nee, dat niet,’ zegt papa. ‘Maar weet je, ik heb een oplossing. Als jullie vandaag naar school gaan, zijn jullie morgen vrij.’

‘Beloofd?’ vraagt Fedde.

‘Beloofd,’ antwoordt papa.

‘Hiep hoi, dan hoeven we gelukkig niet zoals Rima te vluchten naar een ander land,’ zegt Fedde.

Op weg naar school vraagt hij aan Naomi: ‘Jouw moeder komt ook uit een ver land. Is zij ook gevlucht?’

‘Mijn moeder komt uit Japan. Mijn vader werkte daar. Toen raakten ze verliefd op elkaar en is mama met hem naar hier gekomen.’

Op school worden Fedde en Naomi begroet door hun juf.

‘Wat zijn jullie laat,’ merkt ze verbaasd op.

‘We vonden dat we vrij waren,’ vertelt Fedde.

‘Omdat we in een vrij land wonen,’ vult Naomi aan. ‘Maar nu zijn we dat morgen.’

‘Dat klopt,’ zegt juf. ‘Morgen zijn jullie vrij, want dan is het zaterdag.’

Fedde en Naomi kijken elkaar aan. Papa heeft ze gefopt, want op zaterdag ben je altijd ...

8. STOM

‘Ik verveel me,’ klaagt Fedde.

‘Je moet je niet zo aanstellen,’ roept papa vanuit de keuken. ‘Je hebt zoveel speelgoed.’

Papa is druk. Vanavond komen er gasten op bezoek en daarvoor is hij nu al aan het koken.

‘Ik verveel me,’ herhaalt Fedde.

‘Pak dan een boekje,’ stelt papa voor.

‘Daar heb ik geen zin in.’

‘Maar lezen vind je juist zo leuk.’

‘Nu niet.’

‘Wat is er aan de hand?’

Bezorgd komt papa de kamer binnen. Hij veegt zijn handen droog.

‘Ik verveel me.’

‘Ga dan buiten spelen.’

‘Daar is niks aan.’

‘Toe, zoek Naomi op.’

‘Naomi is stom.’

‘Wat zeg je nu?’ vraagt papa verbaasd.

‘Naomi is stom.’

‘Maar Naomi is juist jouw grote vriendin.’

En dat klopt. Naomi is het buurmeisje van Fedde en zij zijn eigenlijk altijd samen.

‘Nu niet meer,’ vertelt Fedde.

‘Wat is er gebeurd?’

‘Ze is gewoon stom.’

‘Onzin, Naomi is het leukste meisje van de hele wereld,’ zegt papa.

‘Als jij dat vindt, dan speel jij maar met haar. Ik niet. Ik vind haar stom en ik verveel me.’

Papa zucht. Hij doet zijn schort af en wast zijn handen.

‘Kom mee,’ zegt hij dan.

Even later belt hij aan bij de burens. Bij het huis van Naomi.

‘Dit wil ik niet,’ zegt Fedde. ‘Ik wil terug naar huis.’

De papa van Naomi doet open.

‘Hé Karel en Fedde, wat komen jullie doen?’ vraagt hij.

‘Frans, is Naomi thuis?’ vraagt papa.

‘Die is thuis.’

‘Wat doet ze?’

‘Ze verveelt zich en ze is boos,’ vertelt de papa van Naomi.

‘Zij ook al? Boos op wie?’ vraagt de papa van Fedde.

‘Op Fedde zegt ze.’

‘Waarom is dat?’

‘Dat weet ze niet meer. Maar kom verder.’

Boos zitten Fedde en Naomi tegenover elkaar. De papa’s staan erbij. Ze vinden dat Fedde en Naomi weer vrienden moeten worden, dat ze vrede moeten sluiten.

‘Vrede sluiten?’ vraagt Fedde verbaasd. ‘Het is toch geen oorlog?’

‘Ruzie is wel een beetje oorlog, vind ik,’ zegt papa. ‘Dus daar hoort ook vrede sluiten bij.’

‘Nooit niet,’ zegt Fedde.

‘Nooit niet,’ zegt ook Naomi.

‘Moet ze maar niet zo stom doen,’ legt Fedde uit.

‘Moet jij nodig zeggen,’ reageert Naomi. ‘Jij doet juist stom.’

‘Ik vind dat jullie hiermee moeten stoppen,’ zegt de papa van Naomi streng.

Het blijft stil. Fedde en Naomi kijken elkaar aan. Opeens beginnen ze te giechelen.

‘Vrede?’ vraagt Naomi.

‘Vrede,’ zegt Fedde.

‘Dat ging snel,’ merkt papa verbaasd op. ‘Waar ging jullie ruzie nu over?’

‘Dat weet ik niet meer,’ zegt Naomi.

‘Ik wel,’ zegt Fedde. ‘Naomi vindt onze auto stom en ik die van haar.’

‘Vind je die van ons niet mooi?’ vraagt Naomi’s papa aan Fedde.

‘Die van ons is veel mooier en kan veel sneller,’ beweert Fedde.

‘Daar heeft hij wel gelijk in,’ zegt papa. ‘De onze is wel heel erg geweldig.’

‘Ho ho, wat zeg je nu?’ vraagt de papa van Naomi. ‘Heb je wel eens onder de motorkap van die van ons gekeken? Daar zit me een motortje in. Het lijkt wel een racewagen.’

‘Praat niet van die onzin,’ begint papa.

‘Jullie moeten geen ruzie maken,’ zegt Naomi tegen de papa’s.

‘We maken geen ruzie, wij discussiëren,’ zegt papa.

‘Moet je dan ook vrede sluiten?’

‘Nee, dan moet je gelijk krijgen,’ zegt de papa van Naomi. ‘En dat heb ik. Die van mij rijdt harder.’

‘Ho ho,’ zegt papa. ‘Bewijs dat maar eens. De onze kan veel...’

Fedde en Naomi lopen de tuin in. Opeens begint Fedde te rennen en hij roept: ‘Pow pow.’

‘Wat doe je?’ vraagt Naomi.

‘We gaan oorlogje spelen,’ roept Fedde terug.

Meteen spreidt Naomi haar armen. Zo rent ze door de tuin en roept: ‘Boem boem.’

‘Wat doe jij?’ vraagt Fedde.

‘Ik ben een straaljager en ik laat bommen vallen.’

Pow pow, boem boem, klinkt het in de tuin.

‘Moeten we nu niet eens vrede sluiten?’ vraagt Naomi op een gegeven moment.

‘Natuurlijk niet,’ zegt Fedde, ‘want dan is het afgelopen. Pow pow.’

9. BAAS

Mama moppert op papa. Ze moet naar haar werk en papa heeft nog steeds de keuken niet opgeruimd. Dat had hij beloofd te doen, maar papa vindt dat hij een luilakdag heeft. De afwasmachine is kapot en nu staan er vuile borden en pannen op het aanrecht.

‘Ik reken op je,’ zegt mama en ze vertrekt.

‘Ja ja,’ zegt papa terwijl hij languit op bank hangt.

Hij heeft duidelijk geen zin in opruimen. Dat wordt straks ruzie met mama, vreest Fedde. Mama kan namelijk heel boos worden als ze wil. Zo boos dat je er bang van wordt.

Er wordt aangebeld. Naomi staat voor de deur. Ze wil met Fedde spelen.

‘Vandaag gaan we baasje spelen,’ vertelt Fedde haar.

‘Hoe gaat dat?’ vraagt Naomi terwijl ze het huis binnen gaat.

‘Als ik de baas ben moet je doen wat ik zeg’

‘En als ik de baas ben?’ vraagt Naomi.

‘Dan doe ik wat jij zegt.’

‘Leuk,’ zegt Naomi. ‘Begin jij?’
‘Ik ben de baas en jij moet op één been staan.’
Ze hebben grote pret samen. Fedde rent de trap op en neer omdat Naomi dat wil. En Naomi steekt haar vinger in haar neus, omdat Fedde dat wil.
‘Bah,’ zei ze eerst. ‘Dat doe ik niet.’
‘Dan win ik,’ legde Fedde toen uit en dat wilde Naomi niet en daarom deed ze het toch.
‘Waar zijn jullie mee bezig?’ vraagt papa.
‘Met baasje spelen,’ vertellen Naomi en Fedde.
‘Dus dan moet je doen wat de baas zegt?’
‘Ja,’ zegt Fedde. ‘Dat moet.’
‘En als je dat niet doet.’
‘Dan verlies je en mag de baas een straf voor je bedenken.’
‘Wat voor straf?’ vraagt papa.
‘Zonder eten naar bed,’ bedenkt Naomi
‘Een jaar lang geen snoepjes,’ bedenkt Fedde.
‘Dat zijn wel zware straffen,’ zegt papa.
‘Daarom moet je ook doen wat de baas zegt,’ legt Naomi hem uit.
‘Wat een leuk spel,’ vindt papa. ‘Mag ik meedoen?’

Naomi is de baas en papa en Fedde huppen door de kamer, ze steken hun tong uit, tikken de vier muren van de kamer aan en lopen op hun hakken. Dan is het de beurt aan papa.

‘Ik ben de baas,’ zegt papa, ‘en jullie moeten ...’

Hij doet net alsof hij goed moet nadenken.

‘Jullie moeten de keuken opruimen,’ zegt hij dan.

‘Maar dat is niet leuk,’ klaagt Fedde.

‘Je hebt niet gezegd dat het iets leuks moest zijn,’ verdedigt papa zich. ‘Dit wil ik en ik ben de baas.’

Papa gaat weer lui languit op de bank liggen. Met sippe gezichten vertrekken Naomi en Fedde naar de keuken.

‘We doen niet meer mee,’ zeggen ze als ze klaar zijn met opruimen.

‘Maar ik weet nog zoveel meer leuke dingen,’ zegt papa.

Daar trappen Naomi en Fedde niet in.

‘We spelen nooit meer met je vader,’ zegt Naomi tegen Fedde.

‘Nee, met hem erbij is er niks aan.’

10. SPLEETOOG

Fedde en Naomi staan tussen allemaal andere kinderen voor het schoolgebouw. Ze zijn wat zenuwachtig, maar ze hebben ook veel zin in vandaag. Ze gaan namelijk op schoolreisje. De bus die ze naar de grote speeltuin zal brengen, staat al klaar. Fedde en Naomi stappen in. Als de bus zich in beweging zet, wuiven ze naar hun papa's en mama's.

In de bus zit Robert vlak voor hen. Hij draait zich om.

‘Zitten jullie nu al weer naast elkaar?’ vraagt hij.

‘Jullie hebben verkering.’

‘Helemaal niet,’ zegt Naomi vinnig terug.

‘We zijn gewoon vrienden,’ vult Fedde aan. ‘Dat is alles.’

‘Jullie hebben verkering,’ herhaalt Robert. ‘Jullie hebben verkering, jullie hebben verkering. Kusje, kusje, kusje.’

Een paar andere kinderen vinden dat wel lollig en lachen. Fedde en Naomi vinden het absoluut niet lollig. Ze willen geen verkering. Hand in

hand lopen en elkaar dan kusjes geven? Gatsiebah!

‘Hou daarmee op,’ zegt Fedde dan ook boos.

‘Je moet je er niks van aantrekken,’ zegt Naomi.

‘Wij samen weten het toch het beste.’

Robert pest graag vandaag. Bij het uitstappen geeft hij Fedde een zetje waardoor die struikelend de bus verlaat.

Naomi en hij besluiten een beetje bij Robert uit de buurt te blijven. Juf waarschuwt dat het vannacht nogal stevig heeft geregend en dat er dus nog her en der in het park plassen liggen. Dan gaan ze in groepjes uiteen.

Naomi en Fedde hebben al snel grote pret. Ze vormen met andere kinderen een groepje dat bij de vader van Hermina hoort. Samen trekken ze van de ene naar de andere attractie. Ze klimmen, glijden, schommelen en springen.

Als het tijd is voor patat en limonade komt de hele klas weer bijeen. Robert heeft een natte broek, zien Naomi en Fedde. Hij is in een plas gevallen. Robert ziet dat ze naar hem kijken.

‘Kun je het een beetje zien door die spleetogjes van je?’ vraagt hij boos aan Naomi.

Naomi's mama komt uit Japan en ja daardoor zien haar ogen er een beetje anders uit.

‘Spleetogen?’ vraagt Fedde.

‘Ja, zij is een spleetog,’ antwoordt Robert en dan vervolgt hij naar Naomi: ‘Ga naar je eigen land.’

‘Dit is mijn land,’ zegt Naomi boos.

‘Nietes.’

‘Welles. Ik ben hier geboren.’

‘Spleetog, spleetog, spleetog,’ scheldt Robert.

‘Hij discrimineert,’ zegt Fedde boos. ‘We moeten de politie bellen, dan gaat hij de gevangenis in. Ik ga naar juf.’

‘Waag dat eens,’ dreigt Robert.

En Fedde durft. Hij loopt naar juf.

‘Wat doet hij dan?’ vraagt juf als Fedde haar vertelt dat Robert stom doet.

‘Hij zegt spleetog tegen Naomi.’

‘Heb je dat echt gezegd?’ vraagt juf aan Robert.

Die knikt.

‘En hij zei ook dat ze terug moest naar haar land.’

‘Maar dit is mijn land,’ zegt Naomi verontwaardigd.

‘Waarom doe je zo onaardig?’ vraagt juf.

‘Zij deden stom,’ zegt Robert.

‘Nietes,’ zegt Naomi.

‘Wat deden ze dan?’ vraagt juf aan Robert.

‘Ze gaven me een zetje en toen viel ik in de plas.’

‘O nietes. Dat lieg je,’ zegt Naomi.

‘Welles,’ zegt Robert boos.

‘Fedde en Naomi waren de hele tijd bij mij,’ zegt de vader van Hermina. ‘Dat hebben ze niet gedaan.’

‘Jij mag niet liegen, Robert,’ zegt juf.

‘En ook niet schelden,’ vult Fedde aan.

‘Zo is het,’ zegt juf. ‘Ik vind dat je moet zeggen dat het je spijt.’

‘Het spijt me,’ zegt Robert die er snel vanaf wil zijn.

‘Meen je dat ook echt?’ vraagt juf. ‘Want daar gaat het om. Hoe zou jij het vinden om in het land van Naomi’s mama uitgescholden te worden.’

‘Dat zou ik stom vinden,’ antwoordt Robert.

‘Dus?’

Juf kijkt Robert streng aan.

‘Het was stom van me,’ zegt hij beschaamd. ‘Ik vind haar ogen juist wel mooi.’

‘Wat vind je, Naomi, kunnen jullie nu de handen schudden?’ vraagt juf.

‘Ja, het is weer vrede,’ zegt Naomi.

Robert knikt. Ze geven elkaar de hand.

‘Ga je nu ook de politie bellen?’ vraagt Fedde aan juf.

‘De politie?’ vraagt juf.

‘Als je discrimineert moet je toch de gevangenis in?’

‘Ik denk dat Robert erg is geschrokken en dat hij nu weet dat hij fout zat. Ik denk dat het nu wel genoeg is. Laten we snel onze patat gaan eten anders is het straks nog koud.’

11. DUIKEN

Op zijn kamer pakt Fedde zijn rugtas in. In die rugtas verdwijnen zijn knuffel, kleurpotloden en leesboek. Bij haar thuis doet Naomi precies hetzelfde.

Op straat wacht Fedde op haar.

‘Ben je zover?’ vraagt hij.

‘Moeten we niet afscheid nemen?’ vraagt Naomi.

‘Nee,’ zegt Fedde. ‘Dan proberen papa en mama ons tegen te houden. Of ze gaan huilen. En daar kan ik niet tegen.’

‘Ik ook niet.’

‘Zullen we dan maar?’

‘Ja, want nu zijn wij vluchtelingen,’ zegt Naomi.

‘We gaan naar een ver land waar we wel vrij zijn en niemand de baas over ons speelt.’

‘Waar is dat?’ vraagt Fedde.

‘Heel ver weg. Wel tien dagen lopen.’

‘Zo ver? Maar dan word ik heel erg moe. Ik denk niet dat ik dat leuk vind,’ zegt Fedde.

‘Waar kunnen we anders naartoe?’

‘Wij vluchten naar opa en oma,’ besluit Fedde.

‘Daar gaan we wonen. Daar zijn we vrij.’

Ze bellen aan.

‘Dag mevrouw,’ zegt Fedde tegen oma.

‘Mevrouw?’ vraagt oma verbaasd.

‘Ja, jij bent nu een mevrouw en wij zijn vluchtelingen,’ legt Naomi uit.

‘O natuurlijk,’ zegt de mevrouw.

‘Mogen we bij jou vluchten?’ vraagt Naomi.

‘Voor wie zijn jullie dan op de vlucht?’

‘Voor papa.’

‘Ja, want hij speelt de baas over ons,’ zegt Fedde.

‘Die van mij ook. En dus zijn we niet vrij,’ zegt Naomi.

‘Ja, kom dan maar verder,’ zegt oma.

‘Dank u wel, mevrouw.’

‘Wat komen jullie hier doen?’ vraagt opa.

‘Ze komen onderduiken,’ vertelt oma hem.

‘Onderduiken?’ vraagt Fedde.

‘Ja, dat doen vluchtelingen,’ vertelt oma. ‘Je verstopt je dan voor de politie en voor soldaten.’

‘Omdat die je anders in de gevangenis opsluiten,’ begrijpt Naomi.

Ja, ze willen natuurlijk niet worden ontdekt en gepakt.

Naomi en Fedde zitten op de bank. De mevrouw heeft ze een kopje thee en een koekje gegeven, maar nu zitten ze maar wat te zitten.

Opa leest de krant en heeft geen tijd om met ze te spelen. Fedde en Naomi vervelen zich. Vluchteling zijn is toch niet zo leuk als ze hadden verwacht.

‘O, daar komen jouw papa en mama aan,’ zegt Fedde opeens geschrokken.

‘We moeten ons verstoppen. Dat doen vluchtelingen,’ zegt Naomi. ‘Maar waar? Op zolder? Onder de vloer? In de kast?’

‘We duiken onder achter de bank,’ besluit Fedde. De papa en mama van Naomi komen de kamer binnen.

‘We komen Naomi halen,’ zeggen ze. ‘We moeten naar de tandarts.’

‘Dat is leuk,’ fluistert Naomi achter de bank. ‘Ik wil niet langer vluchteling zijn.’

‘Je moet,’ zegt Fedde

‘Mag ik dat zelf niet weten?’ vraagt Naomi nog steeds fluisterend. ‘Dan ben ik dus ook hier niet vrij.’

‘Naomi en Fedde zijn gevlucht,’ vertelt opa.

‘O nee, waarheen?’ vragen Naomi’s ouders.

‘Dat mogen we niet vertellen’, zegt oma.

‘Maar komen ze wel weer terug?’

De stemmen van de papa en mama van Naomi klinken heel verdrietig. Naomi staat op.

‘Hier ben ik,’ roept ze. ‘We waren ondergedoken.’

‘Ja, we zijn vluchtelingen,’ zegt Fedde.

‘Waarom zijn jullie gevlucht?’ vraagt mama.

‘Omdat we niet vrij zijn,’ legt Fedde uit. ‘Papa zei dat we buiten moesten spelen, dat het veel te mooi weer was om binnen te spelen.’

‘Ja, hij speelt de baas over ons,’ zegt Naomi.

‘Dus moeten we naar een heel ver land waar papa’s niet de baas zijn.’

‘Zal je ons dan niet missen?’ vraagt Naomi’s mama.

Naomi en Fedde kijken elkaar aan. Ja, dat is natuurlijk wel zo.

‘We vluchten niet langer,’ besluit Fedde.

‘Dus jullie moesten buiten spelen, vertelde je, maar nu zijn jullie binnen,’ zegt Naomi’s mama.

‘Ja, handig hè?’ lachen Naomi en Fedde.

12. VECHTEN

De school is uit. Fedde en Naomi zijn op weg naar het huis van opa en oma. Dan zien ze dat verderop Robert uit hun klas een jongetje uit groep 1 pest. Hij houdt het jongetje tegen.

‘Ik moet naar huis,’ roept het jongetje bang.

‘Dat gaat niet gebeuren,’ zegt Robert met een gemene grijns. ‘Jij komt nooit meer thuis.’

Fedde en Naomi rennen ernaar toe.

‘Stop daarmee!’ roept Fedde boos.

‘Dit vind ik gemeen,’ zegt Naomi ook al boos.

‘Ik niet,’ zegt Robert.

Hij pakt de jongen stevig beet en duwt hem zo maar in de struiken. Boos trekt Fedde Robert bij het jongetje vandaan.

‘Hou daarmee op,’ zegt hij.

‘Nooit niet,’ antwoordt Robert.

Nu probeert hij Fedde ook al in de struiken te duwen, maar Fedde duwt even hard terug. Het wordt een heuse vechtpartij tussen hem en Robert. Terwijl ze vechten, gaat het jongetje uit groep 1 er snel vandoor.

Met een bloedneus komt Fedde bij opa en oma aan. Hij en Naomi vertellen wat er is gebeurd.

‘Vechten is nooit goed,’ zegt opa terwijl hij met een nat doekje de neus van Fedde schoonmaakt, ‘maar ik ben toch trots op je omdat je het zo dapper voor dat jongetje opnam. Kun je nu nog wel voetballen?’

‘Ik voetbal toch niet met mijn neus,’ antwoordt Fedde.

‘Dan breng ik jullie nu naar de training,’ zegt opa.

Naomi en Fedde pakken hun voetbaltassen. Even later stappen ze in opa’s auto. Ze rijden weg.

‘Je zou ons toch naar voetbaltraining brengen?’ vraagt Naomi op een gegeven moment.

‘Ja, dat klopt,’ zegt opa.

‘Dan rijd je verkeerd.’

‘Ik rijd niet verkeerd, ik rijd een stukje om. Ik wil jullie iets laten zien.’

Even later stopt opa.

‘Waar zijn we hier?’ vraagt Fedde.

‘Bij de begraafplaats.’

Fedde en Naomi begrijpen er niks van. Wat heeft dit nu met voetballen te maken? Ze stappen met opa uit en lopen over een pad tussen grafstenen.

‘Hoe zijn deze mensen dood gegaan?’ vraagt Naomi.

‘Soms door een ongeluk of door een ziekte. Soms ook omdat ze gewoon oud waren.’

‘Zoals jij?’

‘Nou, nog een stuk ouder, denk ik.’

‘O gelukkig,’ zegt Fedde opgelucht.

‘Kijk, hier ging het me om,’ zegt opa en hij wijst naar een apart gedeelte van de begraafplaats. In nette rijen staan daar witte kruizen. Bij een paar liggen bloemen.

‘Deze mensen namen het ook voor anderen op net als jij,’ zegt opa.

‘Ga ik dan nu ook dood?’ vraagt Fedde geschrokken. ‘En lig ik dan ook hier?’

‘En leg ik hier dan bloemen voor hem neer?’ vraagt Naomi.

‘De mensen die hier zijn begraven, komen uit andere landen. Uit Canada, Engeland en Polen bijvoorbeeld. Tijdens de oorlog hebben ze tegen de Duitsers gevochten om ons land te bevrijden.

Zij hebben ervoor gezorgd dat de Duitsers weggingen. Dat werd dus vechten. Helaas bleef niet iedereen daarbij in leven. Er zijn toen veel dappere soldaten neergeschoten of door bommen omgekomen. En thuis hadden die soldaten kinderen, vrouwen, papa's en mama's. Die hebben natuurlijk veel verdriet gehad. Het was heel dapper van deze mensen dat ze voor ons wilden vechten. Heel dapper en heel lief. Dat moeten we niet vergeten. Ik vertel het jullie nu en ik hoop dat jullie het doorvertellen aan jullie kinderen.'

'Weet papa het dan ook?' vraagt Fedde.

'Ja natuurlijk, ik heb het hem ook verteld.'

'Moeten we het aan onze kinderen vertellen?' vraagt Naomi verbaasd.

'Later als jullie groot zijn.'

'Maar ik word nooit groot,' zegt Naomi. 'Want dan kun je helemaal niet meer spelen.'

'Ja, dan moet je trouwen en kusjes geven,' vult Fedde aan. 'Gatsiebah!'

'Ja,' zegt Naomi, 'daar doen wij niet aan. Wij voetballen liever.'

'Dan breng ik jullie daar nu maar snel naartoe,' zegt opa.

13. NIKS

Fedde en Naomi slepen een kistje met zich mee. Dat hebben ze uit opa's schuur gehaald. Ze mogen het van hem gebruiken. Bij het winkelcentrum zetten ze het kistje omgekeerd neer. Fedde gaat er bovenop staan.

‘Eh, en nu?’ vraagt hij en hij kijkt Naomi aan.

‘Je toespraak, weet je nog?’ probeert Naomi hem te helpen.

‘Ik ben het vergeten.’

‘Laat mij dan maar,’ zegt Naomi.

Fedde stapt van het kistje en Naomi neemt zijn plaats in.

‘Mensen, mensen, luister, luister,’ roept ze.

Nieuwsgierig blijven mensen en kinderen bij het kistje staan.

‘Het is zo verschrikkelijk gemeen,’ begint Naomi. ‘Kinderen mogen niks. Wij mogen niet snoepen als we dat willen, niet laat opblijven, niet altijd op de iPad spelen, niet veel lawaai maken als we dat juist leuk vinden. De grote mensen denken dat ze de baas over ons kunnen spelen. Zij willen niet dat wij mogen wat zij wel

mogen. Dat is discriminatie.’

‘Onzin,’ bromt een meneer uit het publiek.

Maar hij is de enige.

‘Niks onzin,’ zegt een meisje. ‘Je hebt groot gelijk.’

Voor Naomi klapt ze in haar handen. De andere kinderen in het publiek klappen met haar mee. Zelfs een stel grote mensen doet mee.

‘Zet je naam op deze lijst,’ roept Fedde.

‘Ja doe dat,’ zegt Naomi. ‘Dan gaan we daarmee naar de burgemeester. Hij moet dat voor ons veranderen.’

Ze herhalen een paar keer hun optreden. Ze hebben al veel namen op de lijst staan. Al die grote mensen en kinderen vinden dat Naomi en Fedde gelijk hebben.

‘Wat hebben jullie daar?’ vraagt papa als ze thuiskomen.

Naomi is met Fedde meegegaan. Omdat haar ouders weg zijn, logeert ze weer eens bij Fedde.

‘Een brief voor de burgemeester. Omdat we worden gediscrimineerd. Ook door jou,’ vertelt Fedde hem.

‘Discrimineren? Weet je wel wat dat is?’ vraagt papa.

‘Natuurlijk wel.’

‘Wat dan?’

‘Nou eh,’ stuntelt Fedde.

‘Dat is dat jullie ons laten voelen dat we minder waard zijn,’ redt Naomi Fedde. ‘Dat we minder mogen dan grote mensen. Dat is gemeen, dat is discriminatie. We moeten hetzelfde mogen als grote mensen.’

‘En je mag niet discrimineren. Daarvoor kun je de gevangenis in. Jij ook,’ zegt Fedde. ‘Dus we verklappen het aan de burgemeester.’

‘Ga ik dan de gevangenis in?’ vraagt papa bang.

‘Maar dat is toch zielig.’

‘Dan moet je maar niet zo discrimineren,’ zegt Fedde streng.

‘Zo is het maar net,’ zegt Naomi.

‘Kan ik het goed maken?’ vraagt papa toch een beetje angstig.

‘Wij willen heel veel, verschrikkelijk veel snoep eten.’

‘Wij willen nooit meer naar bed.’

‘En met vieze schoenen aan in huis.’

‘En altijd op de iPad.’
‘En altijd tv kijken.’
‘Met de schoenen lekker languit op de bank.’
‘Als het donker is ’s avonds willen we toch nog buiten spelen.’
‘Smakken als we eten.’
‘En boeren van de cola.’
‘En winden laten gewoon omdat we dat leuk vinden.’
‘Doen grote mensen dat allemaal?’ vraagt papa.
‘Ja hoor,’ verzekert Naomi hem. ‘We willen ook kunnen knoeien met het eten.’
‘En alleen nog maar patat, pizza en pudding eten.’
‘Ieder weekend naar een pretpark.’
‘Of de dierentuin.’
‘Als ik me niet wil douchen, hoeft dat niet,’ zegt Fedde
Fedde
‘Nou,’ zegt Naomi.
‘Nee, zo is het,’ zegt Fedde. ‘Want we zijn zelf de baas.’
‘Oké,’ zegt Naomi, ‘en als ik een uur onder de douche wil, mag dat ook.’
Papa schrikt van de eisen van Fedde en Naomi.

‘Zullen we dan maar met het snoep beginnen?’ vraagt hij.

Als mama laat thuiskomt, verschrikkelijk laat, wordt ze heel boos op papa.

‘Waarom zijn de kinderen nog niet in bed?’ vraagt ze verbaasd.

‘Anders moet ik de gevangenis in,’ antwoordt papa.

‘Wat is er met jullie aan de hand?’ vraagt mama ongerust als ze Naomi en Fedde eens goed bekijkt.

Die zitten heel stilletjes op de bank. Ze zijn moe, verschrikkelijk moe, ze kunnen bijna hun ogen niet open houden en bovendien zijn ze misselijk. Verschrikkelijk misselijk. Van al die snoepjes.

‘Ik mag ze niet discrimineren,’ vertelt papa. ‘Ze mogen hetzelfde als wij grote mensen. Anders gaan ze naar de burgemeester.’

‘Maar wij eten toch nooit zoveel snoepjes?’ vraagt mama. ‘En als we moe zijn gaan we toch naar bed?’

‘Nou ja,’ antwoordt papa, ‘ik wilde niet de gevangenis in.’

‘Maar nu zijn ze ziek en moe en morgen vast heel chagrijnig. Wij discrimineren niet, wij passen goed op jullie. Wij willen namelijk niet dat jullie ziek worden. En omdat we ouder zijn weten we beter wat goed is voor jullie.’

‘En vindt de burgemeester dat goed?’ vraagt Fedde.

‘Ja, die heeft ook kinderen en die liggen al lang in bed.’

‘Ik wil naar bed,’ verzucht Naomi.

‘Willen jullie eerst nog niet wat snoep?’ vraagt papa. ‘Ik heb hier nog veel meer.’

‘Nee laat maar. Eet zelf maar op,’ zegt Fedde. ‘Ik ga slapen.’

14. HONGER

Fedde en Naomi spelen bij opa en oma in de tuin. Opeens begint het ontzettend hard te regenen. Snel rennen ze naar het schuurtje dat lekker dichtbij is. Daar gaan ze schuilen. De regen tikt hard op het dak.

Ze kijken om zich heen. Eigenlijk komen ze hier nooit. Hier staat de werkbank van opa. Hier knutselt hij vaak. Ze zien zijn gereedschap en al die potjes met schroeven en spijkers van hem.

‘Moet je kijken,’ zegt Naomi en ze wijst naar een fiets die aan het plafond hangt.

Het is een heel oude fiets. Er zitten geen banden maar touwen om de velgen. Wat raar.

‘Werkte opa vroeger in het circus?’ vraagt Naomi.

‘Waarom het circus?’ vraagt Fedde

‘En dat hij toen kunstjes deed op deze fiets?’

Even later komt opa met een paraplu de tuin in om de kinderen te halen. Het blijft maar plenzen.

‘O hier hebben jullie je verstopt,’ zegt hij als hij Naomi en Fedde in de schuur aantreft.

‘Mogen we hiermee spelen?’ vraagt Fedde en hij wijst naar de fiets.

‘Dat is geen speelgoed,’ zegt opa.

‘Nee, dat is voor het circus, hè,’ zegt Naomi.

‘Het circus? Hoe kom je daarbij? Nee niet voor het circus, maar deze fiets is wel heel speciaal, dat hebben jullie goed gezien. Het vertelt een verhaal.’

‘Wil je dat ons vertellen?’ vraagt Naomi.

‘Ga ik doen,’ belooft opa. ‘Maar dat doe ik niet hier.’

Met z’n drieën onder de grote paraplu lopen ze naar huis. Daar heeft oma al lekkere bekers warme chocolademelk klaar staan.

‘Ik was die fiets eigenlijk helemaal vergeten,’ vertelt opa. ‘Goed dat jullie hem zagen.’

‘Waarom zit er touw om de wielen?’ vraagt Fedde. ‘Dat rijdt toch helemaal niet lekker?’

‘Daar heb je gelijk in,’ zegt opa. ‘Deze fiets is in de oorlog gebruikt. Je moet weten dat in de grote steden in Nederland, bijvoorbeeld in Amsterdam, de mensen ontzettende honger hadden. Het liep tegen het einde van de oorlog. Van de Duitsers mocht er geen voedsel naar de grote steden wor-

den gebracht. In de winkels was al snel niks meer te koop. De mensen aten tulpenbollen en ze kapten stiekem bomen in de straat om of ze haalden het hout tussen de rails van de trambaan vandaan. Dat gebruikten ze als brandhout om het maar een beetje warm te hebben. We noemen die verschrikkelijke winter de hongerwinter. Veel mensen overleden door honger, veel mensen ook vluchtten de stad uit om bij boeren en mensen in dorpen te bedelen om eten. Zo ook Ina, een moeder uit Amsterdam. Zij gebruikte deze fiets om helemaal van Amsterdam naar hier te reizen. Haar vader had het touw om de wielen gelegd. Ze had geen geld voor nieuwe banden. Door de knoop in het touw reed het natuurlijk helemaal niet fijn. Je voelde steeds de bobbel van de knoop. Maar toch was ze er blij mee. Met de fiets aan de hand liep ze helemaal hier naartoe. Haar zoontje Geert zat achterop. Zo lang als de oorlog nog duurde, zijn ze bij mijn vader en moeder gebleven. Bij ons kregen ze te eten. Inmiddels is Ina overleden, maar met Geert die net zo oud als ik was, heb ik nog steeds contact. We bellen en

mailen nog steeds met elkaar. Eigenlijk zouden we de fiets naar het museum moeten brengen.’

‘Wat voor museum?’ vraagt Naomi.

‘Het Verzetsmuseum in de stad bijvoorbeeld. Daar stellen ze allemaal dingen tentoon die met de oorlog hebben te maken.’

Opa belt met het museum. Daar zijn ze heel blij met het telefoontje en later ook heel blij met de fiets als opa die samen met de kinderen komt brengen.

‘Moeten we niet nieuwe banden om de wielen doen?’ vroeg Fedde nog toen ze de fiets uit het schuurtje reden. ‘Dan ziet de fiets er toch veel mooier uit.’

‘Nee,’ antwoordde opa, ‘die fiets moet zo blijven als hij in de oorlog was.’

De volgende dag vraagt Naomi of Fedde bij haar thuis wil komen. Ze vertelt dat ze van haar kamer een museum heeft gemaakt. Er liggen allemaal dingen waar je vrolijk van wordt.

‘Wat voor soort museum is het dan?’ vraagt Fedde.

‘Een vredesmuseum met alleen maar vrolijke dingen,’ vertelt Naomi hem. ‘Dat heb ik zelf bedacht.’

‘Wat knap. Dan heb ik iets voor jouw museum,’ zegt hij en Fedde rent snel terug naar huis.

Hij komt met een klein zakje terug.

‘Wat is dat?’ vraagt Naomi.

Ze vindt het er namelijk helemaal niet vrolijk uitzien.

‘Een lachzak,’ vertelt Fedde en hij laat het horen. Als je het zakje schudt, klinkt er gelach. Het werkt aanstekelijk, Naomi en Fedde moeten meelachen.

‘Ja, dat past hier prima,’ zegt Naomi tevreden.

15. DOOSJE

Naomi en Fedde staan voor het raam. Het regent daarbuiten niet, het plenst. Het is totaal geen weer om buiten te spelen.

‘Ik weet wat,’ zegt Naomi. ‘Ik vraag opa of we op zolder mogen spelen.’

‘Ja leuk,’ reageert Fedde enthousiast.

Boven op zolder ligt van alles. Natuurlijk is daar de verkleedkist waardoor er opeens prinsessen of ridders of Romeinen op zolder rondlopen. Naomi en Fedde komen er graag. Ze spelen er bijvoorbeeld piraatje en verstoppertje.

Vandaag hebben ze geen zin in spelen met de verkleedkieren. Vandaag hebben ze zin om in de dozen en kisten te kijken. Dat mag van opa en oma. Misschien ontdekken ze vandaag weer iets nieuws om mee te spelen. Of iets waar opa en oma over kunnen vertellen. Eerder vonden ze autootjes waar papa en opa vroeger als kind mee speelden. En een stoommachine.

‘Ik heb iets,’ zegt Naomi. ‘Dit zagen we nog niet eerder.’

Ze heeft een niet zo groot plat doosje in haar handen. Voorzichtig opent ze het. In de doos zitten bonnetjes en oude foto's. Naomi bekijkt een foto waarop een meisje staat.

‘Is dit oma?’ vraagt Fedde.

‘Ze lijkt er niet op, we gaan het vragen,’ zegt Naomi.

‘Dat doosje was ik helemaal vergeten,’ zegt oma.

‘Wat knap dat jullie het hebben gevonden.’

‘Ben jij dat?’ vraagt Naomi.

Fedde wijst op een foto een meisje aan.

‘Nee,’ zegt oma. ‘Dit doosje is al heel oud. Het was van mijn papa en mama. Het zijn foto's uit de oorlogstijd.’

Nu snappen Fedde en Naomi de foto's beter. Nu begrijpen ze waarom er bijvoorbeeld op een foto een tank staat waar allemaal mensen op zijn geklommen.

‘En dit?’ vraagt Naomi.

Ze wijst op een meisje in een winterjas. Op de jas is een ster genaaid.

‘Meneer Hitler was de baas in Duitsland. Hij had een heel sterk leger en al snel had hij heel veel landen ingepikt en daar speelde hij de baas over.

Hij vond dat er mensen waren die er niet bij hoorden. Hij wilde dat ze werden opgesloten. Dat waren geen boeven of moordenaars, het waren gewone mensen die toevallig joods, homo of zigeuner waren. Hij stopte ze in kampen en de meeste van die arme mensen kwamen daar niet levend uit. Ook de kinderen niet.'

'O wat erg,' zegt Naomi. 'Zij ook niet?'

Ze wijst naar het meisje op de foto.

'Dat is een Joods meisje. Ik weet dat het een vriendinnetje van mijn moeder was.'

'Toen jouw moeder nog een meisje was.'

'Dat klopt,' zegt oma.

'Waarom heeft ze die ster op?' vraagt Naomi.

'Vond ze die mooi?'

'Helemaal niet,' vertelt oma. 'Ze haatte hem juist.'

'Waarom droeg ze die dan?' vraagt Fedde verbaasd.

'Joodse mensen moesten gele sterren dragen. Dan konden de Duitsers zien wie ze moesten oppakken om naar die verschrikkelijke kampen te brengen.'

'Oorlog is niet leuk,' zegt Naomi.

‘Helemaal niet,’ zegt Fedde.

‘Ik zag anders dat jullie laatst nog oorlogje speelden,’ merkt oma op.

‘Maar dat is niet echt,’ verdedigt Fedde zich.

‘Dat weet ik,’ zegt oma. ‘Want echt is verschrikkelijk.’

Daar moeten Naomi en Fedde over nadenken. Oma heeft gelijk. Zij spelen het maar, in het echt betekent het bloed, dood, angst en heel veel verdriet.

‘We brengen het doosje terug,’ zegt Naomi.

‘Dankjewel voor de uitleg,’ zegt Fedde heel beleefd.

Op zolder leggen ze het doosje terug op zijn oude plek. Opeens hebben ze allebei helemaal geen zin meer in spelen.

‘Ik ga een boekje lezen,’ zegt Naomi.

‘Ik ook,’ zegt Fedde.

Betekent vrijheid dat je ook vrij bent van school?

Als je stemt over de keuze van pudding als toetje, telt papa dan voor drie?

Sla je op de vlucht en duik je onder als je papa weer eens de baas over je speelt?

Is je opa in de war als hij de vlag halverwege de stok laat hangen?

Is die ster op de kleren van dat meisje op de foto versiering?

'Fedde en Naomi leven vrij en blij' is een uitgave van Levend Leren in het kader van '75 jaar vrijheid'. Voor jonge kinderen worden in een vijftiental verhalen op een speelse manier en met humor uiterst serieuze onderwerpen als democratie, discriminatie en Tweede Wereldoorlog behandeld.

ISBN 978-90-826502-9-7

9 789082 650297 >